

Dedičstvo Dona Bosca a jeho využitie v rómskej misii

Cirkev do rómskeho prostredia vstúpila zatiaľ len okrajovo, a aj to s málo zrozumiteľnou formou evanjelizácie. Rómske prostredie je veľmi rôznorodé a vyžaduje si špeciálny prístup. Jemné a kultivované správanie, ticho, vnútorný pokoj a vonkajšia dobrota nie sú typické pre ľudí z rómskej osady. Oni sú často zranení, neistí, dezorientovaní, ponechaní sami na seba a následne na to drzí a arogantní. Takýmto spôsobom sa bránia, vynucujú si pozornosť či lásku. Majú vlastný postoj k využívaniu času, k práci a k peniazom. Vo veľkej miere u nich absentuje zmysel pre obetu, zriekanie sa, sebaúctu a kreativitu. Ľahko podľahnú nástrahám. Sú citliví na seba a často necitliví ku svojmu okoliu. Chýba im zmysel života, spoločensky a osobne sa málo angažujú. Ich život je naplnený tradíciami a vlastnou kultúrou, ale aj predsudkami. Skôr, ako by sme ich chceli meniť, musíme si ich vážiť, prijímať a mať ich radi takých, akí sú. Lebo aj medzi nimi žijú dobrí ľudia, ktorí dávajú silu, nádej a zmysel misionárskej prítomnosti, hovoríme im, že sú tzv. odolné typy. (Ide o osoby, žijúce v ťažkom rodinnom i komunitnom prostredí, vyrastajúce v nepokoji, v nedostatočnom hmotnom sýtení, nemajú dostatočné množstvo sociálnych príležitostí a predsa sa líšia od väčšiny).

Výchova

Výchova bez disciplíny je neúčinná. Byť skutočným vychovávateľom znamená byť vychovávateľom svedomia. Výchovou sa vedú nové generácie k normám, ktoré ich v skúškach podržia, aby dosiahli plnosť ľudského a kresťanského života. Vydarená výchova je formáciou k správne použitiu slobody. Dnes sa často skrýva pred zodpovednosťou za výchovu, lebo chýba odvaha povedať, čo je dobro a čo zlo.

Don Bosco nazval svoj výchovný systém preventívnym. Ide o duchovný a zároveň životný štýl, podporujúci osobný a duchovný rast, pričom rešpektuje slobodu jednotlivca. Je postavený na troch základných pilieroch: rozum, náboženstvo a láskavosť.

Rozum

Rozum ovplyvňuje celý život človeka, ide o múdrosť osvietenú vierou. Adresátom sa sprostredkujú ponuky, v ktorých sa apeluje na rozum a následne sa požaduje dodržiavanie civilných morálnych štandardov. Motivácia, odmeňovanie, pochvala, ale aj napomínania a tresty sú prostriedky, ktorými sa prekonávajú spôsoby vnútornej uzavretosti mladých a rôzne formy ich egoizmu. Dôraz sa kladie na poriadok. Je potrebný dostatočný čas na rozumové pochopenie a vnútorné prijatie ponúkaných noriem, z ktorých vyplýva ich následne dodržiavanie. Rešpektuje sa sloboda mladých, ktorá ich postupne vedie k osobnej zrelosti, preberaniu zodpovednosti, k posilneniu sebavedomia a zároveň vovádza do nezištnej služby.

Za najdôležitejší prvok pri práci s Rómami sa považuje budovanie osobného vzťahu, ktorý musí byť dlhodobý, stabilný a musí mať plynulú kontinuitu. Je potrebné budovať s nimi otvorené, rovnocenné a úprimné vzťahy, viesť dialóg. Musí ísť o permanentnú a stabilnú ponuku dobra a vnútornú súhru medzi vychovávateľmi (ponuka rovnakých kritérií a vydávanie jednotného svedectva).

Každý mladý človek má o niečo záujem a má niečo rád - hudbu, šport, tanec... Je dôležité objaviť a podporiť to, čím sa dá k nim ľahšie priblížiť a získať ich pre ďalšie hodnoty. Deti potrebujú pochvalu, odmenu, uznanie, aby rástla ich sebadôvera. Dlhodobé motivácie sa musia

Dedičstvo dona Bosca

Kategória: Rómska misia Prečítané: 3094x

predeliť pravidelnými konkrétnymi odmenami. Neosobné odmeňovanie a dary pôsobia deštruktívne. Charita a štipendiá slúžia ako motivačné prvky, ale plnia až druhoradé ciele. Dlhodobo ponúkané modely správania menia hodnotový rebríček a spôsob života. Preventívny systém má vplyv nielen na duchovný, ale aj na občiansky život, a postupne sa mení aj ich sociálny status. Výchovný proces musí byť interaktívny - obojsmerný. Musí ich natoľko vyburcovať, aby sa výchovné pôsobenie dotklo ich konkrétneho života a prinieslo pozitívne výsledky. Systematickým pôsobením sa prekonávajú bariéry v spolunažívaní. Prezieravosťou sa zverí každému len toľko slobody, koľko unesie. Iba dlhodobá mravčia práca prináša výsledky. Len pomalý rast je opravdivý! Nikdy nedávať nič zadarmo a nikdy nič nedávať dopredu!

Náboženstvo

Viera je najdôležitejším komponentom zmeny hodnôt a zmeny mentality. Náboženstvo je neodmysliteľným prvkom preventívneho výchovného systému. Don Boscovi veľmi záležalo na vnútornej formácii a duchovnom zakorenení motivácie. Len obrátené srdce, posilnené kresťanskou láskou, je plodným prameňom náboženskej a občianskej premeny. Stotožnenie sa s kresťanskými hodnotami vedie Rómov k vyššej mravnej zodpovednosti. Pri ich evanjelizácii viac záleží na živote viery a každodennej skúsenosti s Bohom, ako len na náboženských vedomostiach.

Posilnenie výchovného aspektu ako základného predpokladu pre rast vo viere sa posúva smerom od jednotlivca k rodine a komunite.

Viera pomáha aj misijným pracovníkom vnútorne prijať a stotožniť sa so svojou misiou. Oni k Rómom prichádzajú z náboženských motívov.

Resocializácia detí a mladých, na ktorých sa aplikuje preventívny systém, im pomáha uplatniť sa v spoločnosti i v Cirkvi.

Ak majú misijní pracovníci zmysel pre obeť a nepohodlie, odolnosť voči nepochopeniu, zraneniu či znechuteniu aj vtedy, keď nevidia výsledky svojej námahy; sú nositeľmi nádeje. Ak budú vytrvalí a nevzdajú sa, zažijú aj úspechy.

Láskavosť

Láskavosť je viditeľný strom, ktorého neviditeľným koreňom je láska. Je dôležité mať ich rád a mať pre nich čas, pričom nejde o citovú lásku, ale o spoločné hľadanie ich dobra, kde sa vyžaduje samotná participácia Rómov. Láskavosť je metóda, ktorou sa prejavuje sympatia k svetu mladých a odhodlanie byť s nimi. Pomáha k otvorenosti a k budovaniu mostov pomocou dôvery, úcty a uznania. Je dôležité prijať ich a nechať sa nimi prijať, aby každý vychovávateľ pochopil rómsku dušu v jej hĺbke. Cez motiváciu a osobnú ochotu sa im odovzdáva zodpovednosť za seba a zároveň aj za komunitu, v ktorej žijú. Vzájomný vzťah si vyžaduje dlhý čas a vytrvalosť.

Láskavosť v prvom rade musí hýbať vychovávateľmi, ich spôsobmi, metódami, prístupom, správaním i konaním. Musia byť citovo vyrovnaní, žičliví, plní dobroty, pokoja a trpezlivosti.

Asistencia a animácia

Kľúčom k srdcu Rómov je priateľstvo, zdieľanie spoločných zážitkov a vzájomná dôvera.

Používaná metóda v preventívnom systéme je asistencia, čiže prítomnosť. Prítomnosťou medzi Rómami sa zjemňuje prostredie, do ktorého sa vstúpilo a následne sa ovplyvňuje a mení mentalita. Zdieľajú sa s nimi radosti i bolesti, každodenný život. Vychovávateľia sa snažia o inkulturáciu, ich prítomnosť nie je pasívna, ale je citlivá a ohľaduplná. Pracujú v malých

Dedičstvo dona Bosca

Kategória: Rómska misia Prečítané: 3094x

skupinách, v ktorých vytvárajú atmosféru priateľstva (čiže výchovné prostredie), pričom animácia je vnútornou stránkou asistencie. Asistencia je fyzická prítomnosť, animácia je aktívna prítomnosť. Asistenciou a animáciou sa predchádza negatívnym javom, ktoré v adresátoch brzdia sily, smerujúce k vyššiemu dobru. Prevenciou negatívneho správania sa chránia pred zlými vplyvmi.

Výchovné prostredie

Budovanie štruktúr zabezpečuje výchovné prostredie a zároveň stabilizuje začaté diela. Don Bosco nazval svoje výchovné prostredie „oratóriom“, ktoré má štyri základné prvky.

Domov, ktorý prijíma, vytvára rodinné spoločenstvo, dáva pocit bezpečia, dôvery a rodinnej atmosféry, plnej istoty a pokoja.

Škola, ktorá kvalifikuje a pripravuje do života.

Farnosť, ktorá evanjelizuje a vychováva ku kresťanským hodnotám.

(V škole a farnosti sa musia niečo naučiť - vznikajú pedagogické povinnosti: kresťanské, školské, rodinné, sociálne...)

Ihrisko, ktoré je priestorom radostného stretávania sa priateľov, miestom pre veselosť, vychádzajúcu z čistého svedomia.

Aby sme mohli Don Boscov výchovný systém realizovať aj v rómskom prostredí, je nutné budovať štruktúru, ktorá nám zabezpečí výchovné prostredie – oratórium (Poštárka, Jarovnice, Luník IX). Výchova je dôležitejšia ako vzdelanie, aj keď vzdelanie veľmi napomáha integrácii Rómov do spoločnosti a vzdelaný človek stojí na vlastných nohách. Začaté diela musia klásť dôraz v prvom rade na výchovu.

Pastoračný model

Rómsky národ potrebuje neskreslené evanjelium, ktoré ho oslobodí, pričom Rómov k viere nepritiahnu cirkevné dogmy, ale náš osobný vzťah k nim.

Ohlasovanie

Prvoradým cieľom je evanjelizácia, ktorá pomôže Rómom stať sa dobrými kresťanmi, statočnými občanmi a svätcami každodennosti.

Začína sa vytvorením evanjelizačnej skupiny, ktorá žije medzi Rómami, prekonáva predsudky a nadväzuje s Rómami priateľské vzťahy. Svojou prítomnosťou a svedectvom spoločenstva evanjelizuje prostredie. Postupne nasleduje školská a farská, čiže sviatostná katechéza (príprava na prijatie krstu, sviatosti zmierenia, Eucharistie, sviatosti birmovania a manželstva).

Táto skupina iniciuje a mobilizuje vznik recipročných vzťahov, ktoré prechádzajú od detí k dospelým a sú postavené na rovnocennej, nefalšovanej spolupráci medzi nimi. Regularita a poriadok v evanjelizačnej praxi a pri katechéze zaručia úspech. Ich vytrvalosť je podmienená vytrvalosťou evanjelizačnej skupiny.

Slávenie

Pravidelná spoločná modlitba postupne prerastie k občasnému vysluhovaniu sviatostí a slúženiu náboženských obradov v ich priestore (na Vianoce a na Veľkú Noc), neskôr je to zvyčajne raz za mesiac a po niekoľkých rokoch prítomnosti sa slúži svätá omša aj dva či trikrát v týždni.

Dedičstvo dona Bosca

Kategória: Rómska misia Prečítané: 3094x

Služba

Budovaním misijných centier vznikajú nové podmienky pre vytváranie výchovného prostredia. Tým sa ponuky v rómskom prostredí rozširujú a smerujú k otváraniu uzavretého systému. Prítomnosťou misijných pracovníkov v osade sa mení atmosféra v komunite i rodine. Práca je veľmi dôležitý integračný prvok. Výchova k nezištnej službe im pomáha stávať sa protagonistami kresťanských hodnôt.

Dôsledky preventívneho systému

Vytrvalá prítomnosť je najväčšou zárukou životnosti diel v rómskej komunite. Vo výchove je dôležitá tichá dôslednosť. Preventívny systém v rómskom prostredí je o bezhraničnej trpezlivosti a sebaovládání, vytrvalosti a vyčkávaní na príležitosť, na okamih, keď sa to všetko zmení a otočí: na búranie anonymity a postupnom odstraňovaní agresivity, čakanie na zmenu mentality jednotlivca i osady. Je na to potrebný čas, ktorý sa musí medzi Rómami premodliť a pretrpieť. Rómovia sú schopní samostatného rastu, ak majú vhodné podmienky a vnútornú motiváciu (život s Bohom). Ponúkaním kresťanských hodnôt sa kladú základy, aby výchova prešla k sebavýchove, ktorá ich povedie k mravnej zodpovednosti. Výchova má len vtedy úspech, ak sa ponúkané hodnoty realizujú aj mimo oficiálnych priestorov a bez prítomnosti vychovávateľov. Až vtedy sa z mladých stávajú samostatné a zrelé osobnosti (nastáva zmobilizovanie vnútorných síl).

Dobrá formácia našim klientom zabezpečí lepšiu budúcnosť. Zmenou ich myslenia sa zmení aj ich situácia. Túžba po zmene musí nastať aj u nich samotných, aby boli pripravení riešiť a prekonávať svoje nedostatky a prehodnotiť niektoré svoje postoje.

Nemôžu sa donekonečna len ľutovať. Sami musia prejavovať vôľu vymaniť sa zo súčasného postavenia a uvedomiť si, že jedinou cestou k úspechu a východiskom z ich ťažkej životnej situácie je potreba hľadať vo svojom vnútri.

Použité zdroje:

Motto, F. Výchovný systém Jána Bosca. Vydavateľstvo Don Bosco, Bratislava, 2005.

BEŠENYEI, P. Rómske ticho. Vydavateľstvo Don Bosco, Bratislava, 2009.